

Posudek na rigorózní práci Mgr. Davida Nováka
Vývoj českého dědického práva s ohledem neomezení autonomie vůle zůstavitele

Autor předložil k posouzení rigorózní práci zpracovanou na mimořádně aktuální téma, jehož atraktivitu výrazně posiluje i nová právní úprava představovaná občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb. Již v úvodu svého hodnocení mohu říci, že jde o práci velmi hloubavou, promyšlenou, napsanou s dokonalou znalostí věci. Autor se odvážně ponořil do rozboru základní a nosné zásady občanského práva, a to do posouzení významu vůle (její autonomie) v dědickém právu. Samo dědické právo je přitom důležitou a rozsáhlou partií občanského práva (a občanského zákoníku zejména), která je upravena koncepčně zcela odlišně od předchozí právní úpravy. Této skutečnosti si je autor dobře vědom a čtenáře o tom s pevnou argumentací přesvědčuje. Důkladně porovnává možnosti projevu autonomie vůle v dědickém právu v jednotlivých právních úpravách, počínaje všeobecným občanským zákoníkem, občanským zákoníkem z roku 1950 a z roku 1964, aby uzavřel tuto komparaci důkladným rozbořem projevů autonomie vůle v dnes již účinné občanskoprávní úpravě.

Jazyk autora je přitom elegantní, autor se dobře a přesně vyjadřuje. Absolutorium zasluhuje práce s literaturou, kterou Mgr. Novák výborně zná (včetně literatury časopisecké), a s kterou pracuje lege artis.

Přes výjimečnou kvalitu posuzované práce předkládám autorovi několik postřehů: či námětů k diskusi. :

Na s. 89 se autor kriticky vyjadřuje k názoru M. Šešiny, který není zcela ztotožněn s přílišným důrazem účinného občanského zákoníku na respektování vůle zůstavitele s ohledem na ochranu oprávněných zájmů dědiců. Podle autora rigorózní práce ...“však takové úvahy (roz. M. Šešiny) nelze připustit....“. S tímto názorem však nelze v žádném případě souhlasit, protože mj. potlačuje svobodu vědeckého bádání. Úvahy, představy či náměty mohou být různé a někdy až mnohem později se původní zdánlivě okrajová myšlenka objeví jako správná. Nepřehlédl jsem přitom, že v rámci dalšího výkladu (např. s. 116,117) se autor s názory M. Šešiny ztotožňuje.

Z nových dědických titulů a dalších institutů, které naplňují zůstavitelovu vůli, se autor mimořádně pečlivě vyjádřil ke všem.

Pozornost vyvolává dědická smlouva, která představuje nový (a nejsilnější) dědický titul. Proto je z hlediska systematického uspořádání práce překvapivé, že výklad o ní autor

zařadil téměř až na konec práce, tj. za závět' i za výklad o odkazu. Některá ustanovení dědické smlouvy by bylo vhodné doplnit vlastním komentářem a neomezovat se jen na transkripci zákonných ustanovení. Např. zůstala nezodpovězena otázka, proč nelze dědickou smlouvou pořídit o celé pozůstalosti, nýbrž jedna její čtvrtina musí zůstat volná. Má toto omezení v případě dědické smlouvy jako dědického titulu rozumný důvod (ve srovnání se závětí) ?

Na s. 118 autor uvádí, že dědickou smlouvu lze zrušit závětí, „avšak pouze za současného souhlasu smluvního dědice učiněného ve formě veřejné listiny“. Lze této větě autora rozumět tak, že souhlas smluvního dědice musí být dán již v době sepisu závětí ? Nebo může být tento souhlas udělen i později, např. po úmrtí zůstavitele. Text zákona o „současném souhlasu“ nic nestanoví.

Jen drobnou vadou na kráse předložené práce je užívání pojmu „právní úkon“ namísto právního jednání, jde-li o text nového občanského zákoníku.

Uzavírám, že posuzovaná práce Mgr. Davida Nováka představuje hodnotné dílo, které beze zbytku naplňuje kritéria stanovená pro práce rigorózní. Práci proto doporučuji k obhajobě, u které se autor může vyjádřit k shora položeným otázkám resp. námětům.

V Praze dne 6.6.2014

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.

